

20. 9. 2017

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Přechod nároků na náhradu nemajetkové újmy na zdraví na dědice

Nejvyšší soud ČR v usnesení spis. zn. 25 Cdo 3556/2016, ze dne 27. 4. 2017, podal výklad přechodu (dědění) nároků na náhradu nemajetkové újmy na zdraví na dědice zesnulého poškozeného v souvislosti s odlišnou úpravou ve zrušeném a novém občanském zákoníku.

Podle § 579 odst. 2 zrušeného občanského zákoníku (obč. zák.) smrtí věřitele právo zanikne, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu; zanikne i právo na bolestné a na náhradu za ztížení společenského uplatnění. Podle § 1475 odst. 2 nového občanského zákoníku (o. z.) pozůstalost tvoří celé jmění zůstavitele, kromě práv a povinností vázaných výlučně na jeho osobu, ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci. Podle § 2009 odst. 2 o. z. smrtí věřitele právo zanikne, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu.

Bolestné a náhrada ztížení společenského uplatnění nemajetkovou újmu

Nároky na náhradu za bolest (tělesné a duševní strádání při škodné události a v době léčení) a ztížení společenského uplatnění (trvalé zdravotní následky projevující se v omezené možnosti zapojení do různých životních činností) podle § 444 odst. 1 obč. zák., ač nazývané škodou na zdraví, měly povahu nemajetkové újmy, dotýkající se osobnostní integrity poškozeného garantované základním právem na zdraví. S ohledem na tento charakter práva spojeného s osobou poškozeného i na explicitní vyjádření v § 579 odst. 2 obč. zák., které nebylo doprovázeno žádnou další úpravou pro oblast dědění, se judikatura dospěla k závěru, že nárok na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění je vázán výlučně na osobu poškozeného bez ohledu na to, zda byl uznán nebo uplatněn u orgánu veřejné moci. Nároky poškozeného, který posléze zemřel, tak nepřecházely na dědice ani v případě, že byly již pravomocně přiznány soudním rozhodnutím.

Před a od 1. 1. 2014 odlišně

Zatímco úprava účinná do 31. 12. 2013 (§ 579 odst. 2 obč. zák.) podávala zcela jasnou odpověď na tuto otázku, současná úprava, účinná od 1. 1. 2014 v § 2009 odst. 2 o. z. dovětek o zániku práva na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění neobsahuje. Proto je namístej dovédit, že právo na náhradu nemajetkové újmy na zdraví má sice charakter práva osobně spojeného s osobou poškozeného, nezaniká však jeho smrtí bezvýjimečně, resp. zákon může stanovit výjimky, kdy toto právo přechází na dědice. Takovou výjimku zakládá právě § 1475 odst. 2 o. z., v němž je nově pozůstalost vymezena tak, že tvoří celé jmění zůstavitele, kromě práv a povinností vázaných výlučně na jeho osobu, ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci. Jde tedy o jednoznačnou dikci, stanovící podmínky, za nichž se právo vázané na osobu poškozeného může stát předmětem dědění.[1]

Podle § 1475 odst. 2 o. z. spadají do pozůstalosti i subjektivní práva a povinnosti zakládající se pouze na osobních poměrech zůstavitele, pokud byly jako dluh uznány nebo jako pohledávka uplatněny tak, že to vede k určení nebo uspokojení nároku zásahem veřejné moci. Důsledkem toho **přejdou do pozůstalosti např. i zůstavitelova práva na bolestné, na satisfakci v penězích apod., byla-li za jeho života uznána nebo zažalována.**

Pracovní právo

Pro úplnost lze poukázat na odlišnost § 328 odst. 1 zákoníku práce, podle kterého platí, že peněžité práva zaměstnance jeho smrtí nezanikají. Z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 7. 4. 2011, spis. zn. 21 Cdo 936/2010, se podává, že právo zaměstnance na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění, které vzniklo od 1. 1. 2007, smrtí zaměstnance nezaniká; v plné výši se stává předmětem dědění a přechází na toho, komu tato pohledávka podle výsledku dědického řízení připadla. Z textu § 328 odst. 1 zákoníku práce i citovaného rozsudku je zřejmé, že toto právo smrtí nezaniká a pohledávka se stává předmětem dědického řízení, aniž by muselo být toto právo uznáno či uplatněno u orgánu veřejné moci, tak jak odlišně vyplývá z § 1475 odst. 2 o. z.

Navzdory nálezu ÚS spis. zn. IV. ÚS 444/11, který prosazuje zásadu jednotnosti a bezrozpornosti právního řádu a zásadně zapovídá odlišný přístup k obdobným právním institutům v jednotlivých právních odvětvích, je zřejmé, že zákonodárce se rozhodl pro odlišnou úpravu přechodu nároku na náhradu nemajetkové újmy na zdraví podle občanského zákoníku a zákoníku práce. Takový přístup zákonodárce, který vyplývá z výkladu § 1475 odst. 2 o. z. ve srovnání s § 328 odst. 1 zákoníku práce věty za středníkem, lze respektovat, přičemž nelze přehlédnout, že nová občanskoprávní úprava se s pracovněprávní sblíží oproti zcela rozdílnému stavu panujícimu do 31. 12. 2013.

Lze tedy uzavřít, že uplatnil-li poškozený za svého života u soudu nároky na náhradu nemajetkové újmy na zdraví vyjmenované v § 2958 o. z., tvoří tyto nároky podle zákona č. [89/2012 Sb.](#) v případě jeho smrti pozůstalost a mohou přejít na dědice.

Škoda před 1. 1. 2014, pokud byla uplatněna od 1. 1. 2014

Zbývá pak vyřešit, zda se toto pravidlo použije i v případě, že škodná událost nastala před účinností zákona č. [89/2012 Sb.](#), avšak poškozený zemřel již za účinnosti nového občanskoprávního kodexu. Podle § 3079 odst. 1 o. z. právo na náhradu škody vzniklé porušením povinnosti stanovené právními předpisy, k němuž došlo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se posuzuje podle dosavadních právních předpisů. Podle § 3069 o. z. se při dědění použije právo platné v den smrti zůstavitele. V posuzovaném případě k porušení právní povinnosti řidiče, který způsobil původní žalobkyni újmu na zdraví, došlo za účinnosti zákona č. [40/1964 Sb.](#), řídí se základ a výše nároků poškozené tímto předpisem. Okolnost, že po uplatnění nároku u soudu žalobkyně zemřela již za účinnosti zákona č. [89/2012 Sb.](#), znamená, že nedošlo k zániku jejích práv na náhradu za újmu na zdraví podle 579 odst. 2 obč. zák. a že v otázkách dědění se uplatní přechodné ustanovení § 3069 o. z., které je standardním pravidlem dědického práva, zakládajícím použitelnost té právní úpravy, jež byla účinná v den smrti zůstavitele. Jde o princip nepravé zpětné účinnosti (retroaktivity), který počítá s použitím nové právní úpravy na právní vztah, jinak podléhající právní úpravě předešlé. Z toho je pak zřejmé, že na dědice poškozené, která utrpěla újmu na zdraví v době do 31. 12. 2013, přechází dědění nároky na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 444 odst. 1 obč. zák., jestliže poškozená zemřela po uvedeném datu, avšak tyto nároky za svého života uplatnila u soudu. Tehdy totiž právo poškozeného na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění smrtí poškozeného nezaniká a v plné výši se stává předmětem dědického řízení za podmínek uvedených v § 1475 odst. 2 o. z.

Adolf Maulwurf

---

[1] Takové pojetí odpovídá proklamované diskontinuitě s předchozím občanským zákoníkem a i důvodová zpráva k tomuto ustanovení nového občanského zákoníku, byť může být toliko doplňujícím

vodítkem při interpretaci právních norem (rozhodující je výklad textu a účelu zákona), jednoznačně osvětluje záměr zákonodárce, že „posun oproti stávající úpravě je zejména v opuštění široce formulovaného pravidla § 579 stávajícího obč. zák. o zániku subjektivních práv a povinností vázaných jen na osobu dlužníka nebo věřitele jeho smrtí.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)